

S DRUGE STRANE KREVETA

Aliks Žiro de l'En

Prevela
Biljana Kukoleča
 Laguna

Naslov originala

Alix Girod de L'Ain

DE L'AUTRE CÔTÉ DU LIT

Copyright © Editions Anne Carriere, Paris, 2003.

Translation Copyright © 2006 za srpsko izdanje, LAGUNA

Mojim vilama Zvončicama, koje će se već prepoznati

SADRŽAJ

1. Januar	9
2. Februar	33
3. Mart	63
4. April	79
5. Maj	97
6. Jun	115
7. Jul	137
8. Avgust	157
9. Septembar	167
10. Oktobar	189
11. Novembar	209
12. Decembar	227
Epilog	233

*„Nek priča ko šta hoće,
ali žena i ja smo se dobro zabavili.“*

Nikolae Čaušesku

1

JANUAR

Loša godina stiže plivajući.

Narodna izreka

Zzzu, zzzu. Burgija pneumatske bušilice zujala je u levom uhu Arijan Marsijak. Otvorila je oči. Displej sata na televizoru pokazivao je devet i dvanaest minuta. Do vraga, opet se uspavala. Ipak se prisećala da je nedavno nekako pomerala prste, da bi ćerki Luiz uplela duge pletenice. Igo je zatim odveo decu u školu, kao i svakog četvrtka. To mora da je bilo pošto je čula kako je zabrujao audi na prilazu ispred kuće. Učinila je glupost: spustila je za trenutak glavu na jastuk „nimfin san“, koji je pre desetak meseci Pjer Belmar toplo preporučio na prvom kanalu francuske televizije. Za trenutak je posumnjala da su članovi kluba *Telešop* obogatili gušćje perje psihotropnim molekulima poznato je da su zavisnici uvek verne mušterije.

Osećala je krivicu, grdnu krivicu. U celom naselju Vezine ona je svakako ustajala poslednja. Sanjarila je o stotinama kuća u kojima su rasanjene žene već pile drugu kafu, pošto su obavile jutarnje telefonske razgovore, raspremile sto posle doručka, dva puta proverile raspored časova dece, a hrpa pantalona pripremljenih za hemijsko čišćenje čekala u predsoblju.

Ona pak, ovako uspavana i klonula, sa tragovima čaršava na obrazu, nije bila sigurna ni da li je stavila opremu za fizičko sinu u torbu. Bednica, baš je bila bedna.

Povrh svega, još je i kasnila. Zujanje bušilice značilo je da su radnici u prizemlju. Arijan je shvatila da joj se pruža neočekivana prilika. Prethodna tri meseca imala je vremena da shvati osnovna pravila odvijanja građevinskih radova u kući.

1) Slično porastu cene goriva, blizanačkim trudnoćama i povratku suknja-pantalona u modu, radnici nisu nikada dolazili kada ih očekujete.

2) Kada bi izuzetno i došli na vreme, radili su od sedam i trideset do devet i dvadeset pet. Posle toga su pravili pauzu. Zatim je sledila užina. Onda su se ljutili što električar nije postavio kablove, što je grdno remetilo plan zidara. Zatim bi se dogovorili i vredno radili od četrnaest i dvadeset dva do petnaest i sedam minuta. Posle toga bi zvonio mobilni telefon i uvek bi se ispostavilo da je u pitanju hendikepirana mušterija sa šestoro dece, kojoj je potrebno napraviti predračun, pa bi svi otišli. Ako je želela da ih ulovi, sada je bio pravi trenutak.

Podnela je bez roptanja srdačne jutarnje pozdrave Abribusa, mešanca pudlice i oštrodlakog jazavičara, koga je pre deset godina našla vezanog za podnožje dela Žan-Kloda Dekoa, po čemu je i dobio ime. Koliko li je godina imao ovaj pripadnik roda kanida, čudnog izgleda nalik zgnječenom sendviču? Sudeći po neprijatnom zadahu, sto petnaest godina, a nešto manje po mišljenju veterinara. Abribus je, u svakom slučaju, bio nežno i osetljivo stvorenje, naročito kada je stomak u pitanju. Uz gastritičnu eksploziju skočio je na krevet i spustio se na gazdaričino mesto.

Arijan je navukla vunenu haljinu boje šljive sa kupusastim ukrasom na ramenu, neoburžoasku kreaciju u stilu Mari Frans Garo i postmoderne, veoma prikladnu za predviđene popodneve sastanke. Stavila je malo šminke – dva dodira tečnim puderom po grebenu nosa i bradi, malo rimela na trepavice i nežno rumenilo sa smeđim primesama na jagodice – a zatim je očetkala kosu boje ukrajinskog žita (iz tube), kojoj je dodata nijansa nazvana „vesela veverica“. To je bio genijalni pronalazak njene frizerke Režin, koja je bila pravi majstor da postigne modernu jorkširskoplavu nijansu kose. Navukla je čizme nalik na one iz kolekcije *Zara*, čije je imitacije pravio Manolo Blanik i koje ni umetnički direktor u *Vogu* ne bi lako razlikovao od originala. To je bio slučaj i sa njenim klijentkinjama, koje nisu primećivale razliku. Nalik na Simon Veil, bila je spremna da uskoči u auto.

U prizemlju ju je čekala smrt sa kosom, u vidu šest primeraka radnika u plavim radnim odelima. Arijan u tom trenutku nije osećala naročiti smisao za humor, ali prizor ove počasne garde naveo ju je da promrmlja nešto o tome kako su ipak došli i kako su tu. Osećala je da će umreti, jedna mama. Abribus se zabrinuto uspravio na noge, a zatim cvileći trljao njušku o šape.

Tog mračnog januarskog jutra ni gospodin Dilabo, šef gradišta, ni gospodin Pedro, vodoinstalater, ni gospodin Buški-rijan, moler, koga su pratila dva tiha šegrti, ni gospodin Nervo, električar, zapravo nisu bili dobro raspoloženi. Razlog njihovog neraspoloženja bilo je odsustvo gospodina Gon-salva, gipsara. Kao što se i moglo očekivati, to je „ozbiljno poremetilo plan“. Bilo je devet i dvadeset sedam minuta i za njega je čak prerano, mislila je Arijan. Vodoinstalater je uzeo u odbranu svog zemljaka koji je, kako je objasnio, „imao još

jedan šmrtni slučaj u porodiči“. (Dvadeset godina napornog rada pod suncem Francuske nije uticalo na šuštači lisabonski naglasak gospodina Pedra). Gospodin Dilabo je prekinuo razgovor jednom od svojih poslova, kojima je bio naklju-kan kao božićna čurka: „Ne išti što biti ne može.“ Niko nije sumnjao da je Gonsalvo, vredan i pošten zanatlija, izigravao žrtvu nesrećne epidemije u porodici, ali je ipak to bio trinaesti smrtni slučaj od početka radova, mislila je Arijan. Nevolja je bila u tome što je bez njega ceo posao stao. To svakako neće smanjiti zakašnjenje u odnosu na plan.

„Nevolja nikad ne dolazi sama, zar ne, gospođo Marsijak?“

Gospode, što je taj šef gradilišta bio naporan. Tog jutro, međutim, Arijan nije želela prepisku. Što se tiče izreka, znala ih je i ona podosta.

„Svako zlo ima svoje dobro“, kazala je.

„Šta želite time da kažete, gospođo Marsijak?“

„Prema svecu i tropar: a šta ako bismo pokušali da nađemo zamenu g. Gonsalvu, dok je u žalosti za svojim dragim pokojnikom?“

„Nažalost, ne vidim nikoga zgodnog na raspolaganju. Ko visoko leti, nisko pada, gospođo Marsijak.“

„Po delu se junak poznaje, a znam o čemu pričam. Takođe, oparen i u hladnu kašu duva.“

Dobro, to je dva prema jedan, ona ipak još nije rekla poslednju reč.

„Da vidimo gospodine Dilabo, mogli bismo da oprobamo nekoga od mlađih, možda nekog šegrt, gvožđe se kuje dok je vruće.“

Nastala je tišina.

„Ko rizikuje, taj dobije“, ispali ona odjednom.

Šef gradilišta čisto poskoči, uvređenog ponosa.

„Opres je majka sigurnosti!“

„Nema omleta bez razbijenih jaja?“

„Na vrbi svirala.“

Do vraga, bio je jak u izrekama. Arijan oseti da gubi tempo. Zaigrala je na sreću, izveštačeno:

„Svaki lonac nađe poklopac.“

Dilabo je prikova, sa satanskim smeškom:

„Za dalek put se dobar konj oprema.“

Priznajući poraz, mlada žena promrmlja:

„Pronađite rešenje, gospodine Dilabo. Što je ženi mило i bogu je drago.“

On pognu glavu i zamoli za dozvolu da se povuče. Hendikepirana klijentkinja sa šestoro dece čekala je njegov predračun za krečenje. Rastadoše se sa uzdasima, misleći kako ide vreme i nosi breme, ali u nadi da posle kiše ipak dolazi sunce.

Za taj dan nije bilo predviđeno lepo vreme. Arijan je počistila šut sa gradilišta, nastojeći da kiša ne pretvori njenu odeću militantne republikanke u zagipsanu gomilu. Jednom žiskarovka u mladosti (to ide) – uvek mlada žiskarovka (to već ne ide), mislila je, a zatim izašla iz kuće sa Abribusom za petama. Nije imala pred sobom neki „veliki dan“, već sasvim običan:

9.47: otići u hemijsko po očišćene stvari. Izvinjavati se, prepirati, moliti (izgubljeni potvrda).

9.53: telefonirati Hektorovom zubaru. Zakazati po mogućnosti pre juna 2003. Prepirati se. Moljakati.

10.04: odlazak u supermarket Ošan po klop. Prisetiti se da od prošle nedelje Luiz voli samo slatkiše čokapik, Hektor čerio, a Igo specijalka.

10.42: svratiti do veterinara i upitati za nova sredstva protiv psećeg zadaha. Moljakati.

10.57: pripremiti obrok za decu.

11.02: odgovoriti na telefonski poziv poznat kao „mamin poziv u jedanaest nula dva“. Hitno tražiti podatke o voznom redu za vreme februarskog raspusta. Pošto je polazak za osam nedelja, stvar nije hitna.

11.21: odlazak u školu po dečurliju – dobro ih prebrojati; četvrtkom ih je ukupno sedmoro jer je na nju red, po sistemu rotacije i mini-kantine koji su uvele majke školske dece da bi se spasle loše organizacije ministarstva prosvete. Šteta što druge majke često izbegavaju svoje dane, pa se stiče utisak da sedmica ima četiri četvrtka (pitati Dilaboa šta taj izraz zapravo znači).

Od 11.32 do 12.45: nadziranje divlje dečje horde u kući-gradištu. Buka. Bes. Mašina za pranje sudova zatrpana špagetima sa paradajzom. Otimanje pegle od osmogodišnjaka koji pokušava da je oproba na lobanji mlađe sestre.

12.45: vraćanje dečurlije u školu. Olakšanje pred školskim vratima koja se zatvaraju za njima. Osećanje krivice „loše majke“.

13.07: odlazak na posao. Laki obrok – sendvič sa nečim suhomesnatim – u društvu najbolje prijateljice i saradnice Sofi. Griža savesti zbog sendviča umesto salate, to je sve, hvala. Prepirka sa prijateljicom koja naručuje tanjir repe. Retroaktivno osećanje krivice zbog pomisli od pre sat vremena da deca predstavljaju smetnju.

14.00: vožnja tunelom do posla, odlazak na sastanak. Kućna prodaja bižuterije po nacrtima Sofi. Rasprave. Probe. Ubeđivanja. Negacije: „Ali ne, gospođo Mosken, uopšte ne ličite na Margaret Tačer sa tim perlama.“ Odlučno odbijanje sniženja cena. Možda ipak za deset odsto.

19.00: povratak kući. Nerviranje kada shvati da u toku njenog četvorosatnog odsustva dadilja Hrvatica nije ni pomislila da okupa decu.

19.02: izvođenje psa u šetnju. Nerviranje što spljoštena životinja drhti i odbija da obavi nuždu na kiši.

19.06: nadgledanje domaćeg zadatka osmogodišnjeg sina. Nerviranje zbog slabog pamćenja tablice množenja sa sedam, uprkos obostranim naporima.

19.18: pravljenje plutajućih mirišljavih sveća sa ćerkom, u skladu sa američkom teorijom o kvalitetno provedenom vremenu (nije bitno utrošeno vreme već intenzitet aktivnosti). Ljutnja na ćerku koja prosipa vreo vosak po stolnjaku, imitaciji kreacije Pola Smita. Grubosti. Osećanje krivice.

19.38: razmišljanje o večernjem jelovniku dok se deca kupaju. Pronalaženje mini-tikvica u frižideru, sakrivenih iza soka od pomorandže.

19.42: pljuskanje. Vika. „Hektore, prestani da gnjaviš sestru. Možda si dasa, ali ipak ne znaš koliko je osam puta sedam. Hajde, brzo izlazi iz kade.“ Nerviranje, nerviranje, nerviranje.

19.49: postavljanje stola sa decom. Ubacivanje makarona u ključalu vodu.

19.58: završetak kuvanja makarona.

19.59: povratak heroja.

Pre nego što je čula zvuk guma na pošljunčanoj stazi, Arijan je znala da joj muž stiže kući. Šesto čulo zaljubljene žene, još uvek uzbuđene, i posle deset godina braka? Donekle. Ali pre svega, radilo se o Abribusovoj intuiciji. Četrdeset dva sekunda pre nego što su se vrata otvorila pas se već nalazio u predsoblju, nabrane gubice; mala hrpa gneva spremna da skoči na međunožje uljeza. Abribus nikada nije mario za Igoa, i to sa razlogom. Arijan je pokupila psa nekoliko nedelja pre gazde, što je dovelo do nezgodnog preklapanja teritorija. Što je još gore, ako je verovati psećim psiholozima iz televizijskih emisija za domaćice, u pitanju je bio školski primer „sindroma vođe čopora“.

Posle deset godina, Abribus je smatrao da je on glavni muškarac u porodici i nastojao je da izbacii Igoa iz kuće raznim poniženjima, kao što je kaznena masturbacija o donji deo njegovih pantalona na javnim mestima, ali i frontalnim napadima. Kratke šape mu nisu dopuštale da stigne do vratne arterije svog gazde, ali je postao stručnjak za podmukle napade. Zbog nepredvidljivog ponašanja svog psa Igo se, kao dobar momak, nije previše vreao, znajući da vreme radi za njega. Sa godinama su se Abribusove željusti prilično istrošile i nisu predstavljale ni najmanju opasnost, a ako bi se verovalo statistikama, ono najbolje, dirljiva ceremonija sahrane vernog druga, nije bilo daleko.

Videvši muža koji ulazi u salon Arijan je isпустиła zvuk zadovoljstva, neku vrstu uzdača mlade devojke koja vidi na vagi broj koji počinje peticom. Igo Marsijak je bio visokog stasa, prosede kose, zategnute kože, sa slovenskim jagodicama i bistrim pogledom. „Ipak sam se udala za najzgodnijeg momka na zapadnoj strani Vezinea. U svakom slučaju, na potezu od Avenije Mišel Droa do Ulice Pjera Mesmera. Ima možda jedan zgodniji, reumatolog u Ulici Paž, ali to se ne računa; on je na drugoj strani, na putu za Šatu“, mislila je ona. Kada ga je upoznala, mogao je, sa tim širokim torzom, da pozira za jednu od onih reklama na kojima se tip prska dezodoransom od ramena do bedara, stvarajući sjajan štit na kome svetluca natpis „maksimalna svežina četrdeset osam časova“. Sada ga je videla kao samouverenog četrdesetogodišnjaka u reklamii za električne mlinove, u svakom slučaju kao čoveka koji pri ulasku u prostoriju navodi žene da podignu glasove za oktavu. Igo je bio živa slika muževnosti. To nije bila napadna, znojjava muževnost koja zrači testosteronom, već nešto nežno, sveobuhvatno, smirujuće. Bila je ponosna što je njegova žena:

nije to bila sujeta, već je bila zadovoljna i pomalo začuđena što je izabrao nju.

Dodatni sat spavanja svakako je dobro delovao na Arijan. Gledajući decu kako skakuću oko oca dok on obzirno, vrhom stopala, odbija Abribusa i njegove pokušaje kopulacije, osetila je da se sva raznežila od radosti. Zaboravila je na umor prethodnih nedelja i osetila potrebu da bude ljubazna prema mužu. Može se nesumnjivo zaključiti da, posle izvesnog broja godina braka, najmilija aktivnost bračnog para postaje da uveče, kada se ponovo nađu kod kuće, govore jedno drugom razne neprijatnosti. To nije bio slučaj s njima. Sipajući sveže nastrugani parmezan preko makarona sa prelivom od tikvica, Arijan Marsijak je, sanjareći, zaključila da njena bračna sreća ne zaostaje za primerima „posebne nežnosti“ iz televizijske emisije *Dan za danom*.

Nažalost, Igo je pokvario taj trenutak porodične sreće jednom običnom rečenicom. Dok je ispirao tanjir da ga stavi u mašinu za posuđe, rekao je: „Jutros sam video radnike da dolaze. Jesu li radovi unapredovali?“ U tom trenutku crni oblaci navukli su se na buduću kuhinju i dnevni boravak u američkom stilu Marsijakovih.

Svi koji su imali gradilište u kući znaju jednu stvar. Pitati: „Kako napreduju ti radovi?“, isto je kao da pitate: „Kako ste zadovoljni svojom hemoterapijom?“ Nije u pitanju mala neuviđavnost, već nedostatak dobrog ukusa. Zanimljivo je da se na psihijatrijskoj tabeli uzroka stresa radovi u kući ne nalaze na istom mestu kao gubitak posla ili supružnika. Ne samo da radovi ove vrste dovode do stresa, već kod osobe koja je zadužena za njih izazivaju pravu buru osećanja: nadu (vodoinstalater je najzad našao bojler koji odgovara dimenzijama niše, koju je stolar tri meseca pre toga specijalno pravio po

porudžbini), razočaranje (mere su bile u inčima a ne u centimetrima), zadovoljstvo (plan je ispisan na tabli, baš lepo), žalost (šteta što kuhinjski nameštaj nije podneo težinu ploče). Na kraju vas sve to izmori i ostaje egzistencijalna nedoumica: „Da li sam ja nemoguća osoba ili me to drugi smatraju baksuzom?“ Ovaj fenomen zabrinutosti, koji psihijatri-istraživači treba da razmotre, udesetostručen je ukoliko naručioc radova praktično žive, odnosno treba da prežive na gradilištu. To je bio slučaj sa junacima naše priče. Najzad, samo snažan potres u intimnoj sferi Arijan Marsijak može objasniti scenu nasilja koja se tog januarskog četvrtka odigrala u Ulici Ge Penson broj 12, u Vezineu u Ivlinu.*

Naizgled opuštena, mlada žena samo što nije počela da laje od muke. Posle nedelja nerviranja, njeni živci bili su kao lastiš grudnjaka koji šest meseci leži zaboravljen u sušilici za rublje. Ipak, nije se trebalo žaliti jer su pronađene finansijske mogućnosti da se njihova kućica pretvori u gajbu sa naslovnih strana časopisa za uređenje enterijera. Nije trebalo vikati na šefa gradilišta čija je jedina diploma bila *Medalja za rad* 1996. i koji je menjao vaš projekat. Nije se trebalo žaliti, mada je, radeći posao sa samo pola radnog vremena, želela da prati napredovanje građevinskih radova iz dana u dan. Nije trebalo urlati od muke kad vam muž veruje da dobro vodite taj posao, a deca se valjaju od radosti što će najzad svako imati svoju sobu. Nije trebalo gundati ako znate da pripadate manjem postotku stanovništva koji ima skladan ljubavni, porodični, društveni, poslovni i finansijski život. Nemoguće je osećati se nesrećnim kada ste imali toliko sreće. Čak je i Arijanino zdravlje bilo dobro, što joj je samo još više išlo na živce. Za nevolju, bila je rođena u znaku Raka, koji ima negativne astralne konotacije vezane za građevin-

* Franc.: *Rue du Gai-Pinson*, u prevodu Ulica ptica pevačica. (Prim. prev.)

ske radove u kući. Svaki student prve godine astrologije na Sorboni reći će da svaki napad na ličnu udobnost navodi Raka da isturi klešta.

Njen muž, Strelac sa slabim osećajem za unutrašnje uređenje, raspitivao se za napredovanje radova i ona je odjednom osetila želju da nekoga ubije, ali pribrala se i zadovoljila odgovorom: „Nisu baš mnogo napredovali, izgleda.“

Kada je zapitao: „Da li si razgovarala sa Dilaboom?“, zaključila je da tresnuti nekoga ne bi bilo dovoljno za potpuno smirenje. Ipak je sa osmehom odgovorila: „Problem je Gon-salvo. Baka mu je umrla od gripa pa ovih dana ne dolazi.“ Kada je Igo rekao: „Nije ga uopšte briga za nas, već kasnimo tri nedelje, treba ga zameniti, valjda se može naći neko za gipsarske radove“, njoj se privideo kuhinjski nož zaboden u but, ali je samo uzdahnula: „Dilabo kaže da nema nikoga na raspolaganju, ali strpljenje je majka svih vrlina. U međuvremenu, dok čekamo, možemo mu dati kao predujam ček na dve hiljade evra (bez poreza) za nastavak radova.“

Igoova greška u tom trenutku bila je što je zabacio glavu i nasmejao se. Izgledalo je da mu jabučica i glasne žice skakuću gore-dole i to se ponovilo tri puta. Tada je Arijan shvatila da je zapravo taj čovek, koga je volela više od života, osoba koju želi da zakolje.

Mrtvim metalnim glasom izjavila je da je vreme da se popne i stavi decu u krevet. Lekcija iz istorije, pranje zuba i češkanje leđa potrajali su uobičajenih četvrt sata. Sišavši, Igo je uzeo ženu za ruku i obišao sa njom gradilište, da bi „rekapitulirali trenutno stanje“. Bilo je očigledno da radovi nisu mnogo napredovali. Na sve strane bilo je prašine, izrezanih otpadaka, gipsa, umrljanog molerskog alata koji se vukao unaokolo. Nemoj i sledenoj supruzi Igo je pokazao električne kablove

koji su visili iznad stepenica: „Sutra bar pokušaj da razgovaraš sa električarom...“

Odgovorila je glasom snimljene telefonske poruke: „Da bih razgovarala sa njim, potrebno je da dođe“.

„Da bi došao, moraćeš i ti da se pokreneš, Arijan. Ja rintam kao stoka i vidiš i sama da ne mogu svuda da stignem. Kada ćeš konačno da tresneš pesnicom o sto?“

Aperkat koji je sleteo na Igoovu slovensku jagodicu jasno je naznačio da je:

- 1) Arijan odlučila da tresne pesnicom baš tog trenutka;
- 2) brak Marsijakovih prolazio kroz period snažnih potresa.

Igo je parkirao audi na mestu sa oznakom „Rezervisano za upravu *Želutua*“. Osećao se kao jedna od topola iz drvoreda zasađenog duž parkinga. U to jutarnje doba industrijska zona izgledala je gostoljubivo koliko i avganistanska ravnica. Pošto je sakrio prenosivi auto-radio u jedan od bočnih džepova i pokrio displej GPS-a, izašao je iz automobila trljajući bolni obraz, rešen da što duže odlaže intimni razgovor koji se namećao posle sinoćnih događaja.

Ispred njega se uzdizala ogromna zgrada od blokova, sa natpisima „iznajmljivanje građevinskih mašina“, „promocija bagera kašikara“ i „prispeće australijskih rotacionih dizalica“. Zgrada je bila podeljena na dva dela ogromnom, upadljivom slikom bagera u obliku slova J. Na levoj strani bio je natpis „Prijem stranaka“, a na desnoj urezano „Kancelarije“ i manjim slovima: „Nezaposlenima zabranjen ulaz“.

Igo je zamišljeno posmatrao fasadu i ponovo se začudio što ne oseća nimalo ponosa zbog svog čeda. Još pre nekoliko meseci sa lupanjem srca svakog jutra je posmatrao krvavocrvena slova natpisa, veoma jasno vidljiva sa petlje autoputa. *Želutu* iz Bašlea u Ivlinu bio je njegovo čedo, beba od tala-

sastog čelika, pravi dragulj koji se sada već mogao nazvati industrijskom korporacijom.

Posle petnaest godina neprekidnog rasta, njegova beba pretvorila se u okruglastog adolescenta; prošle godine je čista dobit bila 634.678 evra. Ovo dete nije bilo jedinac: zahvaljujući uspešnom poslovanju, Igo je mogao da otvori još tri poslovna centra u toj oblasti.

Iznajmljivanje mašina bilo je dobar posao: u ovo vreme krize preduzeća nisu kupovala mašine već su se gurala pred njegovim vratima da ih iznajme i, kada je sve dobro išlo, broj mašina se povećavao zajedno sa potrebama klijenata. Pojedinci, zanatlije, industrijalci okupljali su se ispod skerletnog kрана na znaku *Želutua*. Međutim, ovog gadnog zimskog jutra Igo nije mogao da se raduje svom profesionalnom uspehu. Mračnog izgleda, zaputio se prema vratima na desnoj strani zgrade.

U predvorju ga je pozdravio flautasti glas sekretarice na prijemnom:

„Dobar dan, gospodine Marsijak, da li se jutros dobro osećate? Oh, a šta je sa vašim obrazom?“

„Da li ja vama postavljam pitanja, gospođice Mis sveta?“

U *Želutuu* su svi znali da gazda ima smisla za humor.

Ona othuknu, pritisnuvši ruku na usta kao tek upisana učenica.

Kao i svakog radnog dana od 1987. godine, Adolf Nikar je već bio tu i držao prst na tasteru sa natpisom „duga zašećerena“ na aparatu za kafu koji je stajao u predvorju. U tih petnaest godina saradnje Igo nikada nije uspeo da stigne pre njega. Takođe, nikada ga nije video da pije nešto drugo nego dugu zašećerenu. Ponekad se pitao da li će jednog lepog jutra u trenutku ludosti Nikar uzeti čaj sa mlekom ili se hrabro

odlučiti za potaž od paradajza, ali čovek koji mu je bio desna ruka nije sebi dozvoljavao nikakva odstupanja.

Posmatrajući njegovo smeđe vuneno odelo dopunjeno pletenom kravatom boje supe od jastoga, Igo je osenio mučninu, ali ga je pozdravio uobičajenim: „Kakva elegancija, Adolfe, mora biti da ćete danas ručati sa nekom damom?“ Nikar verovatno u protekle četrdeset i dve godine, nikada nije podelio obrok sa drugom ženom osim sa namćorastom gospođom Antoanetom, svojom suprugom, ali to je bila uobičajena šala i deo jutarnjeg rituala, pa je potvrdno odgovorio, žmirkajući kratkovidim očima. Nije prokomentarisao Igoov obraz, a on mu je bio zahvalan na uviđavnosti.

U Igoovom životu Nikar je bio neka vrsta vile Zvončice. Ovaj stručnjak za iznajmljivanje mašina bio je ćelavi šezdesetogodišnjak sa mušičavom prostatom, koji je skupljao poene u kompaniji *C&A Mesje*, ali osim toga ni po čemu se nije razlikovao od dobrog vilenjaka.

Otkako je osnovao preduzeće, Igo je sreo mnogo skladnih, doteranih ljudi, sa stilom i diplomama, koji su delovali deprimirajuće i nikada se nije odlučio da zaposli nekoga od njih. Jednoga dana pojavio se ovaj čovečuljak, koji je upravo ostao bez posla zbog smanjenja broja zaposlenih u jednom od vodećih preduzeća mašinske industrije, sa izgubljenim izgledom lika iz televizijskih serija sedamdesetih godina, sa naopako nameštenim umetkom kose i pletenom kravatom zadenutom za opasač. Mladi šef preduzeća prosto se topio na taj prizor.

U to vreme, naime, pedesetogodišnjaci bez posla imali su perspektivu otprilike kao i pitbul bez ogrlice u dvorištu dečjeg vrtića. Igo je odmah uočio mogućnosti sagovornika: samouk, Adolf Nikar je sve postigao sopstvenim rukama, što je bilo za poštovanje u ovoj profesiji.

Njegov život započeo je pod teretom nezahvalnog imena. Godine 1936, kada je rođen, njegovi roditelji smatrali su da je mudro da odaju priznanje mladom šefu nemačke države u sponu; njihov mali Adolf takođe je posedovao harizmu i hrabrost. Posle nekog vremena, gospodin i gospođa Nikar postali su manje germanofilski nastrojeni i smatrali su za ličnu uvredu dalji tok karijere Adolfa Hitlera, ali zlo je već bilo učinjeno. Francuska administracija mogla je samo da uskladi to ime sa francuskim pravopisom, stavljajući neutralno „phe“ umesto „f“ na kraju njegovog imena.* Pedeset godina kasnije moglo se zaključiti da Nikar, srećom, nije sledio primer svog čuvenog imenjaka, osim očigledne odlučnosti u pogledu životnih opredeljenja. U toku dugog profesionalnog angažovanja on je, kako je naglasio u razgovoru o poslu, „lakše savladavao stepenike u hijerarhiji preduzeća jer je bio stručnjak za kranove sa automatskim dizanjem platforme“. Pošto ni sam nije mnogo vremena proveo na studijama, Igo je zaključio da je bolje dati priliku iskusnom čoveku nego slušati lekcije nekoga ko samo ponavlja tekstove iz udžbenika trgovačke škole.

Posle petnaest godina saradnje, Igo je svakodnevno čestitao sebi što je Nikara brzo unapredio u generalnog direktora preduzeća. Mada je bio star, ženomrzac, uporan branilac starinskih shvatanja, neprijemčiv za bilo koju vrstu humora posle Fernana Rejnoa, bio je takođe sposoban, pošten, lukav kao lisica i u svakom pogledu nezamenljiv. Uloga drugog čoveka u preduzeću odgovarala mu je u potpunosti; nije bio nimalo surevnjiv, već zahvalan Igou što mu je pružio novu šansu posle ponižavajućeg razdoblja nezaposlenosti. Nije smatrao da je tip čoveka koji treba da bude šef. U šezdeset sedmoj godini, posle navršenih sto devedeset i osam kvartala, mogao

* Franc.: *Adolphe*, umesto Adolf. (Prim. prev.)

je da zatraži penziju, ali ta mogućnost ga je rastuživala čim bi na nju pomislio: zar već da ode? Nije imao decu ni ljubavnicu, samo suprugu koja bi ga, kad bi otišao u penziju, po ceo dan gnjavila baštovanstvom i kartanjem. Nije dolazilo u obzir.

Ovaj neobični tandem učinio je da kompanija *Želutu* postane dragulj zanatske i trgovačke zone u Bešleu. Tek posle njih na listi su bili *Ošan*, *Kiabi*, *Dešatlon*, *Hala obuće*, *Elefan Blu*, *Soldorok* i druga čuvena preduzeća. Na generalnoj skupštini industrijalaca ove oblasti njih dvojica su sedeli na počasnim mestima, sa pločicama od pleksiglasa i natpisima „predsednik“ i „potpredsednik“ ispred sebe. Nijedan novi direktor nije ni pomišljao da traži licencu a da im ne oda počasti u vidu obavezne kurtoazne posete. Nijedan šef prodaje koga bi sreli pred automatskim vratima trgovačkog centra ne bi propustio da im se skloni sa prolaza mrmljajući „posle vas“, uz lupkanje blokeja na potpeticama.

To nije bila ironija: mada se Igo smeškao zbog saznanja da je postao lider zapadne komercijalne zone Vezinea, njegov profesionalni uspeh nije bio za smeh. Počevši skoro ni od čega, on je imao više uspeha od nadmenih drugara koji su završili licej u Žan d'Ormesonu ili Lasel Sen Klodu.

Mada su im dobre škole omogućile bankarske karijere i mogućnost da zarade do sedamdeset hiljada evra godišnje, on je vodio sopstveno preduzeće i zarađivao dvostruko više. Mislio je na njih kada je, sa Nikarom pored sebe, ušao u salu za sednice na prvom spratu. Na pola uha slušao je supervizora Benšetrijia koji je razmatrao proširenje parka rotacionih dizalica sa hvataljkama, i prepustio se sanjarenju.

Prisećao se veselog dečaka među drugom decom u dvorištu za rekreaciju. Sećao se i roditelja kako potreseni drže u ruci dopis u kome je neki od profesora polusarkastično-poluizopačeno za njega napisao: „Mnogo je radio, a malo napredovao.“ Sećao se svog besa kada je shvatio da drugi, zbog posebnih olakšica, imaju pred sobom veće mogućnosti.

Otac mu je u glavu usadio metafore iz drumske i automobilske terminologije, na koje je već bio navikao: Pjer Marsijak je jednoga dana objasnio sinu da je život nalik na autoput A13, sa trakama za brzu vožnju, drumarinom, trakama za zaustavljanje, petljama. Ironijom sudbine nesrećnik je u pedeset i nekoj stradao u saobraćajnom udesu, ostavljajući nekoliko poluprikolica i jedan neupotrebljiv bager. Da bi mu odao priznanje, Igo je na dan očeve sahrane obećao sebi da će ubuduće uvek „paziti u krivini“, da neće „prekoračivati brzinu“ i da se „neće uspavati na mestima za odmaranje“. Danas je znak njegovog preduzeća nadvisio autoput i blistao lepim crvenim svetlom, ali Igou to više nije predstavljalo zadovoljstvo.

Osećao je da je blokiran. Ne, bilo je još gore – njegov život je postao nalik na seoski put noću. Dug put koji krivuda, dok neka životinjica pokušava da ga pređe. On sam bio je taj zečić, hipnotisan svetlom farova.

Dok je Benšetri predlagao da se reši problem „nefunkcionalnosti hidrauličnih dizalica od tri i po tone“, Igo Marsijak je shvatio da ne može pobeći od mučnog samoposmatranja koje ga je proganjalo otkako se probudio. Praveći se da ima hitan telefonski razgovor, zamolio je Adolfa da prati tok sastanka i izašao.

Kada je ušao u kancelariju, svalio se svom težinom u fotelju presvučenu zlatastom telećom kožom, nabavljenu u izložbenom salonu *Bašle* u toku „šest čarobnih dana“. Zamišljeno je trljao obraz.

Arijan ga nije mlako udarila. Cela leva strana lica ga je bolela, a koža je na mestu udarca pukla u dužini od nekoliko milimetara. Ipak se nije ljutio na ženu već na sebe. Zašto nije bio u stanju da razgovara sa njom posle te smešne scene?

Zašto se nije naljutio, kao svako drugi? Zašto je pobjegao umesto da joj uzvрати? On je, kao i većina muškaraca, strahovao samo od dve stvari: seksualnog neuspeha i bračnih svađa. To je bio određeni način razmišljanja, ali nije bilo objašnjenje za njegovu apatiju.

Pošto ga je onako stručno tresnula, Arijan je u neverici, kao da se naglo otreznila, promrmljala: „O, dragi! Da si ti meni ovo učinio, otišla bih u policijsku stanicu i tražila da te uhapse.“ Dok je otrčala da nađe kockice leda, Igo se već zatvorio u perionicu. Arijan je shvatila poruku i nije više insistirala na razgovoru.

Od 3.579 proteklih noći, oni su 3.576 proveli zajedno u bračnom krevetu. Samo tri puta u toku deset godina Igo je spavao na kanabeu: prvi put kada ga je Arijan iznenadila dok je pipkao grudi neke vulgarne cure za vreme večernje sedeljke, drugi put kada je Abribus obavio nuždu na njegov mantil, što je izazvalo veliku razdraganost gazdarice, i poslednji put, pre tri godine, posle one gluposti oko presoljenog suflea – Igo je to pomenuo, a Arijan se naljutila i počela da nabacuje uobičajene primedbe o muškoj nezahvalnosti za ženski trud, bla-bla-bla, te mu je bilo draže da se oprezno povuče nego da sluša dijalektičke i moralizatorske tirade supruge pretplaćene na četiri ženska časopisa.

Igo je proveo noć na baštenskoj ležaljci, pored sušilice za rublje. Kao budala. Iskoristivši priliku kada je Arijan zaspala, izvukao se iz skrovišta u ranu zoru da pokupi svoje stvari sa sprata. Kao budala. Zatim je otišao u bistro i čekao da dođe vreme za posao, čestitajući sebi što je uspešno izbegao razgovor sa ženom. Kao budala nad budalama. Zato je osećao knedlu u grlu; ono što mu je juče izgledalo kao najbolji način da pokaže neodobravanje i izbegne pogoršavanje situacije, sada mu se ukazalo u pravom svetlu: ponašao se kao budala, kukavica i glupak.

* * *

Za trenutak je sedeo prazne glave, posmatrajući porodičnu fotografiju snimljenu prošlog leta na ostrvu Je. Bio je to jedan od onih snimaka koji žene izbacuju iz porodičnih albuma pod izgovorom da nisu svi dobro ispali. Te primerke muškarci nežno pokupe jer, bez obzira na nesređen i zbunjen izgled, svi deluju prirodno. Takvi snimci obično izmame osmeh posmatrača, ali ovaj je Igo naterao suze na oči. Hektor se smejao, lep kao sunašće, sa dva prazna mesta u gornjoj vilici. Šarmanтна mala Luiz pružala je punačke ruke prema njemu, a Arijan, koja se ispružila, izdužena i ljupka u jednodelnom kostimu, namigivala je između dva pramena kose ukrućena od soli.

Kako je samo voleo te mališane! Kako je voleo svoju „nasilnu ženu“! Šta se to dogodilo? Arijan je ovih dana bila tako čudna. Od početka radova on je više nije prepoznavao: doneдавно tako vesela, pričljiva i energična, odjednom je postala jako razdražljiva. Moglo bi se pomisliti da su u pitanju uzburkani hormoni. Ipak, u trideset i šestoj godini, po onome što je čuo, bilo je rano za menopauzu.

Odlučivši da još jednom odustane od odluke da prestane sa pušenjem, Igo je izvadio paklo cigareta benson i hedžis i poluzatvorenih očiju povukao dug dim od koga mu se zavrtele u glavi. Malo obodren, odlučio je da „postavi panoramski prikaz konjunktura“, kao što su govorili da sednicama vezanim za perspektivu poslovanja, koje su se održavale dva puta godišnje.

Rekapitulacija. Više od činjenice da je od žene dobio aperkat jer joj je rekao da podvikne električaru brinulo ga je njeno ćutanje. Od pre nekog vremena, Arijan više skoro da nije pričala. To je već bilo ozbiljno. Žena koja ne govori je kao auto koji troši mnogo ulja: to znači da predstoje nevolje. Možete sebi reći da to nije ništa, da je u pitanju fabrička greška, sa tim

treba živeti. Igo Marsijak je bio isuviše čovek od integriteta da bi prebacivao svoju krivicu na drugoga. Njegova tašta je, s tim u vezi, bila u pravu. On je bio taj koji nije u stanju da usreći ženu.

Odlučio je da razgovara sa Arijan. Ne, biće bolje da joj pošalje poruku na mobilni. Iscepio je list iz bloka sa sloganom preduzeća „*Želutu* iznajmljuje sve“, sa namerom da na papiru razjasni sebi ono što misli, da bi mogao da sastavi kratku i jasnu poruku. Posle dvadeset minuta i dalje je ispravljao prvu rečenicu: „Arijan, ja sam, želim da govorimo o onome od sinoć...“, kada ga prekide zvonjenje telefona.

Nikar je spadao u ljude koji vam sa zadovoljstvom saopštavaju loše vesti, što je bilo veoma iritirajuće. Njegov poziv vratio je Igoa u stvarnost: život gazde preduzeća sastojao se u rešavanju problema koji su se redali u neprekidnom nizu, kao povorka prasića koji trče prema valovu. Trenutno je to bio Adolf, očajan što ga uznemirava, ali: veliko A) u toku noći hvataljka teleskopskog krana otkočila se na gradilištu Algeko u Sovinjiju – trebalo je pozvati osiguranje; veliko B) jedan od klijenata uporno je odbijao da plati račun za iznajmljivanje dva dampera koji su bili van pogona, i veliko C) šta je sa odlukom da se obnavlja park hidrauličnih dizalica od tri i po tone? Posle toga bi se verovatno ređao ostatak abecede raznih svinjarija, počev od rotacionih dizalica koje se ne okreću, do nosača paleta kome motor ne radi, platformi sa kompasom koje su greškom fakturisane po ceni teleskopskih dizalica i tako sve do slova Z i do kraja vremena.

Igo je uzdahnio i bacio papir sa rečenicom napisanom i namenjenom ženi u korpu napravljenu od koša, koju su mu komercijalisti poklonili za trideset peti rođendan. Promašio je.

Arijan je posmatrala kokošji vrat ružne osobe koja se nalazila pred njom i uzviknula:

„Na časnu reč, imate vrat kao žirafa! Šta misliš, Sofi? Gospođa Plantoa može da nosi ogrlicu uz vrat *Apezanter*, zar ne?“

Njena ortakinja je spustila glavu trudeći se da oćuti. Ona nije imala trgovačku žicu. Ako je prihvatila da priskoči u pomoć, to je bilo jedino zato što je ova klijentkinja, žena bogatog zubara iz Luvesijena, izrazila želju da „upozna kreatoru“. Smeđa i mršava, Sonja Plantoa je provodila prepodnevno po golf klubovima, kursevima joge i salonima za lepotu svojih prijateljica i imala je pri ruci mnoštvo trulo bogatih poznanica koje bi mogla da dovede u njihov butik nazvan *F kao frivolna*.

Mašući rukama iznad velikog kovčega sa nakitom, sa dva F na poklopcu ispisana engleskim kurzivom, Arijan je sa usredsređenim izrazom hirurga koji izvodi složenu operaciju mozga tražila podršku prijateljice. Sofi je pozitivno ocenila ovaj izbor jer je u pitanju bila najskuplja ogrlica.

Arijan je zatvorila kopče neobične ogrlice od gorskog kristala sa perjem labuda, a zatim se izmakla da oceni kakav utisak ostavlja. Vrat nesrećnice sada je izgledao kao jedna od onih boca mineralne vode sa zatvaračem sa navojima za lako otvaranje, sa višestrukim nizom koturova; prigodno za novogodišnje praznike. Arijan je kokodakala i kršila ruke govoreći nešto o potiljku „a la Odri Hepbern“ čudno ukrašene mušterije. Preterala je u tome, pa je gospođa Plantoa otišla ne kupivši ništa, uz objašnjenje da treba da porazgovara sa mužem.

„Sledeću koja mi kaže da mora da porazgovara sa mužem zalepiću za zid. Kakve veze imaju prokleti zubari milijarderi sa ogrlicama od sto pedeset evra, možeš li mi reći?“

Arijan Marsijak je bila tako besna da je njen opel agila boje zgnječene jagode poskakivao po drumu.

„Šta se dešava, dušice? Nisam te nikada videla takvu“, kazala je Sofi ne uznemiravajući se.

„Baš mi se smučilo. Znam da sam otkočila, ali ne mogu više da podnesem te rošavice.“

„Posvađala si se sa Igoom.“

„Ne mogu da verujem! Zašto uvek misliš da ženino loše raspoloženje mora značiti da nešto ne ide kako treba u odnosu sa momkom? Ti baš umeš da budeš mačo, Soso! Znaš šta si ti? Ti si pravi stari gospodin. Lepa si, pa ne deluješ tako, ali si pravi čikica sa hodalicom i dlakama koje rastu iz ušiju.“

„Hvala na komplimentu.“

„U svakom slučaju, ti si baš mršava, a to je ružno, zar ne? Kada smo kod toga, tvoje koščato zlokobno prisustvo iza leđa navelo me je da zabrljam sa gospođom Plantoa. Eto, juče kada nisi bila tu prodala sam sve iz kolekcije *Apezanter*, uključujući i neke sitnice.“

„Hvala bogu, jer je sa perjem oko klempavih ušiju gospođa Sonja ličila na Asteriksovu baku i njen muž bi ti sa uživanjem razbio sve zube; ne zaboravi da mu je to u poslovnom interesu.“

Trebalo joj je gotovo dva sata da ispriča jučerašnju scenu svojoj najboljoj drugarici. Najbolja drugarica. Sam izraz bio je dečji, ali njih dve su ga uvek koristile kada bi govorile jedna o drugoj. U dobu od trideset pet godina volele su se kao deca u dvorištu zabavišta, bezuslovno, glasno, bezbrižno. Običnoj prijateljici najčešće „kažemo sve“. Sofi i Arijan su pričale jedna drugoj stvari unapred. U svakom slučaju, podeljeno između nejasne želje da sačuva bračnu intimu i nagrizajuće želje da podeli sa prijateljicom nešto zaista važno, srce naše junakinje nije se predugo kolebalo.

Osim toga, bio joj je potreban savet. Šta bi radila žena bez saveta prijateljice? Savet je veoma dragocena roba, mali plus u ženskim druženjima. Prijateljski savet sličan je udvaranju

na italijanskoj plaži – sasluša se uvek, ali se često ne prihvati. Mada se savet ne plaća, rekao bi Dilabo, neka vrsta napojnice ipak dobro dođe. Da postoji Oskar za najbolji prijateljski savet, Sofi Benjon bi imala gomilu ovih priznanja poređanih na kaminu. Njeni saveti su uvek bili pravi, primereni situaciji, mudri, solidni, zasnovani na zdravom razumu. Mercedes prijateljskih saveta.

Sofi je slušala prijateljicu bez prekidanja. Za razliku od Arijan, ona je uvek imala strpljenja da pusti druge da završe rečenicu, što ju je očaravalo. Među vrlinama Sofi Benjon mogla bi se istaći i uravnoteženost. Ko god je poznao njenog muža Pjera i njegovu nervozu, shvatao je da je ona činilac ravnoteže. Sofi je jela samo crvenu hranu jer joj je lepo izgledala, a na odmor je išla u mesta koja počinju na M, kao Maroko, Mauritaniya, Maldivi, Mediteran, a ne na ona koja počinju na P, kao Pikardija. To je ukazivalo na nesvakidašnju suptilnost. Osim toga, u testamentu je Sofi namenila prijateljici svoju kompletnu zbirku sandala Kristijan Lubuten (uglavnom kupljenih na rasprodajama, ali novih, i to dvanaest pari, pošto je kreatorka butika *F kao frivolna* smatrala da ima ružne palce na nogama pa nije nosila otvorene sandale).

Na kraju priče, Sofi upita prijateljicu da li je zvala muža u toku dana. I da i ne. Desetak puta je birala broj *Želutua* na brojčaniku mobilnog telefona, ali nije pritiskala dugme za pozivanje. Tada je Sofi postavila dijagnozu: nije najgore što je divlje nasrnula na muža, ni krivog ni dužnog, već što nije sposobna da mu se izvini. U tom smislu je, dakle, trebalo razmišljati. Arijan je posle dužeg razmišljanja rekla:

„Nije problem Igo. Mislim da više ne podnosim ovakav život, Sofi.“

Mada to još nije znala, to je bilo jedino u čemu se u potpunosti slagala sa mužem.